

Radom, 06 sierpnia 2024 r.

DR.5183.9.100.2024.NKW

Ks. Leszek Mach
Proboszcz Rzymskokatolickiej
pw. Bożego Ciała
Wielgie 69 Ciepiałów

W odpowiedzi na wniosek z dn. 23.07.2024r. (data wpływu wniosku: 24.07.2024r.), w sprawie wydania zaleceń konserwatorskich dotyczących wzmocnienia ścian, remont okien i drzwi, montażu rynien i rur spustowych, remontu fragmentu elewacji kościoła cmentarnego pw. św. Wojciecha w Wielgie, gm. Ciepiałów.

Zgodnie z art. 27 Ustawy z dn. 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2023 r. poz. 951, z późn. zm.), należy spełnić następujące wymogi i zalecenia konserwatorskie do projektowania w związku z planowanymi pracami remontowymi przedmiotowego obiektu.

- I. Przed przystąpieniem do prac projektowych w zakresie planowanego remontu przedmiotowego obiektu należy sporządzić następującą wymaganą dokumentację przedprojektową, tj.:
 1. **aktualną inwentaryzację architektoniczną** budynku zabytkowego w zakresie planowanej inwestycji wraz z dokumentacją fotograficzną
Dokumentacja powinna zawierać część, w której zostaną określone elementy pierwotne, elementy o wartościach historycznych oraz możliwe do odtworzenia lub likwidacji.
W przypadku inwentaryzacji stolarki architektonicznej opracowanie powinno określić czas powstania przedmiotowej stolarki oraz zawierać opinię określającą stan zachowania i dalsze działania jakie należy podjąć przy zabytkowej substancji obiektu.
 2. **aktualną ekspertyzę techniczną** obiektu w zakresie planowanej inwestycji w tym m.in. ścian nośnych, fundamentów, stropów wraz z określeniem przyczyn i stopnia zawilgocenia oraz pęknięcia murów (zwłaszcza w dawnej kaplicy Matki Boskiej Różańcowej) oraz opracowaniem założeń do dokumentacji technicznej – projektowej, pozwalającej na powstrzymanie procesu dalszej degradacji obiektu wraz z częścią graficzną (rysunkową i fotograficzną) występujących uszkodzeń.
W ekspertyzie technicznej należy wskazać rozwiązania służące polepszeniu statyki budowli, ustabilizowania konstrukcji, ewentualnie w przypadku konieczności określenie sposoby wzmocnienia fundamentów. Powinna również rozwiązywać problemy związane z wilgocą ścian i fundamentów, np. po przez wykonanie izolacji pionowej i poziomej fundamentów.
 3. **aktualna ekspertyza mykologiczną** obiektu, występującej korozji biologicznej tj.: porażen grzybami pleśniowymi, grzybami domowymi i przez owady (w drewnianych elementach konstrukcji obiektu i ścian) wraz z oceną stanu porażenia biologicznego ścian oraz propozycją metod usunięcia korozji (z podaniem nazw odpowiednich preparatów posiadających atesty i aprobaty techniczne),
 4. **badania architektoniczno-archeologiczne obiektu** w celu ustalenia historii i funkcji badanego obiektu, rozpoznanie i udokumentowanie jego pierwotnej formy, budowy technicznej, użytych

materiałów i zastosowanych technologii, ewentualnych przekształceń i kolejnych nawarstwień. Badania te mogą wskazać jak kolejne przekształcenia świątyni miały wpływ na obecne zaburzenie statyki kościoła.

Jednocześnie, jako element poprzedzający zarówno prace projektowe pod kątem niestabilności murów kościoła, jak i badania archeologiczne, wskazane jest rozważenie wykonania badań nieinwazyjnych georadarowych, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz kościoła - na terenie cmentarza kościelnego (w najbliższym otoczeniu kościoła – po linii zewnętrznej alej wyznaczającej obszar w kształcie owalu), celem rozpoznania wcześniejszych faz rozbudowy świątyni, które mogą mieć wpływ na zaburzoną statykę istniejącego kościoła. Prowadzenia badań archeologicznych wymaga osobnego pozwolenia MWKZ.

5. **badania konserwatorskie tynków wewnątrz świątyni** – w przypadku wszelkich działań prowadzonych w obrębie ścian wewnątrz kościoła należy wykonać badania konserwatorskie w związku z dużym prawdopodobieństwem natrafienia na polichromie;

6. **program remontowo – konserwatorski** przedmiotowego obiektu, opracowany w oparciu o dokumentację wymienioną w pkt. 1-5.

Program prac remontowo-konserwatorskich tynków wewnątrz świątyni oraz cegły powinien być sporządzony przez osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia do sporządzania tego typu programów.

II. Przy projektowaniu należy spełnić następujące wytyczne konserwatorskie:

- 1) zaleca się przed sporządzeniem projektu budowlanego i programu prac konserwatorskich przeprowadzenie kwerendy materiałów archiwalnych i ikonograficznych. Ponadto w celu określenia pierwotnego wyglądu świątyni (konstrukcja i wnętrze) należy wykonać badania konserwatorskie m. in. wypraw tynkarskich wewnątrz świątyni oraz badania architektoniczno-archeologiczne. Badania te pozwolą określić rekomendowane kierunki dotyczące planowanego remontu świątyni,
- 2) prace konserwatorskie przy obiekcie (wewnątrz i na zewnątrz) – należy prowadzić na podstawie programu prac konserwatorskich wraz z analizą wartościowych elementów obiektu, sporządzonego przez osobę uprawnioną, przy czym działania konserwatorskie powinny objąć pełen zakres badań, zabiegów technicznych, jak również kompleksową konserwację estetyczną przywracającą zabytkowi pierwotny wygląd,
- 3) zastosowane materiały budowlane powinny być trwałe, wysokiej jakości o odpowiednich atestach z dopuszczeniem do pracy przy obiektach zabytkowych,
- 4) konserwacja elewacji ceglanej należy wykonać zgodnie z programem prac remontowo-konserwatorskich;

W pierwszej kolejności wszelkie działania remontowo-konserwatorskie powinny skupić się na powstrzymaniu procesu pęknięcia, uszkodzenia ścian oraz odspojenie murów pomieszczenia dawnej kaplicy Matki Boskiej Różańcowej (zlokalizowanej od strony południowej) od reszty kościoła. Należy opracować projekt wzmocnienia ścian. Działania te mają zmierzać do ustabilizowania konstrukcji i statyki kościoła.

Dopiero w dalszej kolejności należy przystąpić do właściwego remontu konserwatorskiego elewacji ceglanej mającego na celu m.in. poprawę jej wartości estetycznych m.in. poprzez oczyszczenie, uzupełnienie i odtworzenie brakujących lub uszkodzonych elementów i detali architektonicznych np. gzymsy,

- 5) cokół – należy wykonać jego oczyszczenie,
- 6) zgodnie z dostępną dokumentacją w archiwum MWKZ, kościół pierwotnie otoczony był gęsto drzewami. Należy sądzić, że istniejący system korzeniowy drzew nie dopuszczał do korozji mechanicznej wzniesienia. Obecnie, pierwotne zadrzewienie zostało usunięte. Kościół wraz ze wyniosłością znajduje się na otwartej przestrzeni. Zmieniające się warunki atmosferyczne powodują, że wzniesienie na którym znajduje się kościół ulega co raz większej degradacji. W

- związku z powyższym należy rozważyć możliwość przywrócenia drzew lub należy podjąć inne działania, które powstrzymają proces dalszej degradacji wyniosłości.
- 7) obróbki blacharskie, rynny i rury spustowe winny być wykonane blachy z takiego samego materiału jak pokrycie;
 - 8) zaleca się poddanie impregnacji wszystkie elementy konstrukcyjne,
 - 9) nie dopuszcza się zmiany wymiarów pierwotnych otworów okiennych i drzwiowych; należy podjąć analizie możliwość przywrócenia wtórnie zamurowanych wejść;
 - 10) wszelkie prace zmierzające do zmiany wyglądu wnętrza świątyni powinny być poprzedzone kwerendą dostępnych materiałów pisanych czy ikonograficznych dotyczących przedmiotowej świątyni oraz przeprowadzeniem badań konserwatorskich i architektoniczno-archeologicznych. Dopiero na ich podstawie jest możliwe podejmowanie dalszych decyzji dotyczących możliwości kształtowania wnętrza świątyni, w tym ewentualnych rekonstrukcji,
 - 11) dopuszcza się wymianę wtórnej stolarki okiennej i drzwiowej na nową drewnianą o takich samych gabarytach, pierwotnych podziałach (na podstawie kwerendy archiwalnej), konstrukcji i wyglądzie jak pierwotnie istniejące (zgodnie z oceną stanu technicznego) przy jednoczesnym dopuszczalnym zastosowaniu nowoczesnych technologii w celu uzyskania wysokich parametrów techniczno – użytkowych (w zewnętrznych skrzydłach może występować pakiet termiczny;
 - 12) w związku ze stwierdzeniem w kościele występowania zawilgocenia należy dokonać szczegółowego rozpoznania celem ustalenia przyczyny zawilgocenia, a następnie na tej podstawie dobrać odpowiednią metodę, dzięki której zostanie rozwiązany problem z zawilgoceniem kościoła oraz obiekt będzie zabezpieczony przed dalszym działaniem wilgoci,
 - 13) wszelkie prace ziemne należy objąć badaniami archeologicznymi, których zakres będzie możliwy po dostarczeniu dokumentacji projektowej.
 - 14) dopuszcza się uzupełnienie i malowanie wypraw tynkarskich ścian w obrębie wnętrza obiektu przy zastosowaniu farb mineralnych tj. wapiennych, silikatowych (o wysokich parametrach paroprzepuszczalnych), po wcześniejszym przeprowadzeniu badań stratygraficznych stwierdzających istnienie lub brak istnienia wcześniejszych wypraw malarskich,
 - 15) dopuszcza się demontaż dykt/płyt pilśniowych na suficie zaleca się przywrócenie stropu płaskiego na suficie;
 - 16) w przypadku remontu podłóg dopuszcza się wymianę podłogi z desek, nową podłogę należy wykonać w drewnie lub wykonać posadzkę z zastosowaniem rodzimych materiałów - jednak projekt podlega ocenie i ostatecznemu zaopiniowaniu na podstawie złożonej wizualizacji,
 - 17) nie dopuszcza się prowadzenia przewodów instalacji na elewacjach obiektu,
 - 18) obiekt po przeprowadzonych pracach remontowo – konserwatorskich powinien zachować swoją pierwotną formę, kształt i wygląd architektoniczny, przy czym prace remontowe winny być prowadzone w poszanowaniu substancji zabytkowej obiektu,
 - 19) należy dostarczyć do urzędu projekt koncepcyjny remontowo–konserwatorski wraz z programem prac konserwatorskich określającym zakres i sposób ich prowadzenia ze wskazaniem niezbędnych do zastosowania materiałów i technologii – celem uzyskania stosownej opinii i uznania koncepcji jako środek dowodowy w sprawie wydania stosownego pozwolenia konserwatorskiego.
 - 20) Projekt koncepcyjny oraz docelowy projekt remontowo – konserwatorski winien być opracowany na podstawie wymaganej w/w dokumentacji przedprojektowej.

Uwaga:

Wytyczne konserwatorskie odnośnie planowanej inwestycji mogą zostać zmienione lub rozszerzone w razie ujawnienia faktów mających znacznie dla zabytkowego obiektu.

Przedmiotowa inwestycja dotyczy budynku kościoła cmentarnego pw. św. Wojciech w Wielgie, który został wpisany do rejestru zabytków byłego województwa radomskiego prawomocną decyzją wojewódzkiego konserwatora zabytków w Radomiu z dn. 15.10.1982r., pod nr rej. 180/A/82 oraz

leży na terenie kościoła cmentarza przykościelnego, który częściowo został wpisany do rejestru zabytków województwa mazowieckiego prawomocną decyzją wojewódzkiego konserwatora zabytków w Warszawie z dn. 17.02.2014r. pod nr rej. A-1230.

Prowadzenie prac: konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy wpisanym do zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych wymaga uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie (w Delegaturze w Radomiu przy ul. Żeromskiego 53 p. III pok. nr. 345), które zostanie wydane na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z obiektu wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego, po dostarczeniu:

- wymaganej dokumentacji przedprojektowej,
- projektu remontowo – konserwatorskiego zabytkowego obiektu wraz z branżami (opracowanego zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi oraz na podstawie pozytywnie zaopiniowanego projektu koncepcyjnego)

Informuję ponadto, że:

- obowiązująca opłata skarbową – pozwolenie 82,00 zł – na konto –
Urząd Miejski w Radomiu Wydział Budżetu i Podatków Bank PKO S.A. II O/Radom –
konto 52 1240 3259 1111 0010 1340 6544

W treści należy wpisać: - dotyczy / określić: pozwolenie Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie / określić przedmiot wniosku, obiekt/
- lub należy podać podstawę prawną zwolnienia z opłaty skarbowej.

z up. Mazowieckiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Witold Bujakowski

Kierownik Delegatury w Radomiu
/dokument opatrzony podpisem elektronicznym/

Otrzymują:

1. Wnioskodawca
2. a/a

Do wiadomości:

1. Ks. dr Michał Krawczyk – diecezjalny konserwator zabytków

Kwalifikowany podpis elektroniczny ma skutek równoważny podpisowi własnoręcznemu (art. 25 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE).

Niniejszy wydruk pisma, na podstawie art. 393 kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 ze zmian.), nie wymaga podpisu odrębnego. Pismo zostało wydane w formie dokumentu elektronicznego przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Wydruk pisma stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w formie dokumentu elektronicznego. Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe osoby, która pismo podpisała, a także identyfikator pisma nadawany przez system teleinformatyczny, za pomocą którego pismo zostało wydane – w załączeniu.

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	502088.1750753.2037779
Nazwa dokumentu	Zalecenia konserwatorskie.pdf
Tytuł dokumentu	Zalecenia konserwatorskie
Sygnatura dokumentu	DR.5183.9.100.2024
Data dokumentu	2024-08-06
Skrót dokumentu	9BAF6C802B2C806DA564F4EE8ABAF69D66D2FD8D
Wersja dokumentu	1.3
Data podpisu	2024-08-06 15:32:48
Podpisane przez	Witold Bujakowski kierownik delegatury Radom
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.124.8.8.

Data wydruku: 2024-08-07

Autor wydruku: Kuklińska-Wyłupek Natalia (Inspektor ds. zabytków nieruchomych)